

ELŐTERJESZTÉS a Képviselő-testület ülésére

Tárgy: beszámoló a szociális és esélyegyenlőségi tanácsnok 2025. évben végzett munkájáról

Tisztelt Képviselő-testület!

A Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Képviselő-testületének Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 39/2018. (IX. 26.) önkormányzati rendelet 45. § (4) bekezdése alapján a tanácsnokok minden év május 31-ig beszámolnak tevékenységükről a Képviselő-testület részére.

Ezúton kívánom bemutatni a szociális és esélyegyenlőségi ügyekért felelős tanácsnokként 2025-ben végzett munkámat, valamint azokat a folyamatokat, kezdeményezéseket és szakpolitikai irányokat, amelyek a Hegyvidék befogadóbbá, hozzáférhetőbbé és szolidárisabbá tételét szolgálták.

A beszámoló nem teljes körű, célja az elmúlt időszak kiemelt szakmai és közéleti folyamatainak összegzése, illetve a következő évek stratégiai irányainak kijelölése.

Bevezetés

A magyar állam a 2007. évi XCII. törvénnyel ratifikálta az ENSZ Fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezményét (CRPD), amely a fogyatékosággal élő emberek emberi jogait és társadalmi részvételét egységes szemléletben rögzíti. Az egyezmény alapján az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása nem lehetőség, hanem jogszabályi kötelezettség.

A fogyatékoság fogalma ma már nem kizárólag egyéni állapotként értelmezhető, hanem olyan társadalmi és környezeti akadályokkal együtt, amelyek korlátozzák az emberek teljes körű részvételét. A pszichoszociális fogyatékoság fogalma 2013-ban került be a hazai jogrendbe, ezzel is bővítve az esélyegyenlőségi szemléletet.

Tanácsnoki munkám során arra törekedtem, hogy a Hegyvidék működésében az esélyegyenlőség ne kizárólag jogi megfelelési kérdésként jelenjen meg, hanem a mindennapi önkormányzati működés, tervezés és közösségszervezés alapelvévé váljon.

Kiemelt célként tekintettem:

- az egyenlő bánásmód és diszkriminációmentesség érvényesítésére,
- a közszolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés biztosítására,
- a fogyatékosággal élő, idős, hajléktalan, LMBTQ+ és más sérülékeny csoportok társadalmi részvételének erősítésére,
- valamint az érintettek bevonásán alapuló döntéshozatal elősegítésére.

A munkát végig a „Semmit rólunk nélkülünk” alapelv mentén kívántam végezni.

Az esélyegyenlőségi beszámoló és stratégiai előkészítés folyamata

2025-ben elkészült Egyedi-Gazsi Beáta szakértő által, a Hegyvidéki Önkormányzat Népjóléti Irodájának megrendelésére készített „Fogyatékos- és LMBTQ+-ügyi stratégia kidolgozásához kapcsolódó beszámoló és javaslati terv”.

A vizsgálat célja a kerületben élő fogyatékossgal élő és LMBTQ+ emberek helyzetének feltárása, valamint a következő évek esélyegyenlőségi stratégiai munkájának megalapozása volt.

A kutatás:

- intézményvezetői interjúkra,
- szakértői bejárásokra,
- statisztikai elemzésekre,
- valamint helyszíni tapasztalatokra épült.

A beszámoló világosan rámutatott arra, hogy az esélyegyenlőség kérdése horizontális ügy: érinti a városfejlesztést és üzemeltetést, a kulturális és sport intézményeket, a kommunikációt, a közbeszerzéseket, a foglalkoztatást, a szociális ellátórendszert és a közösségi részvételt is.

A tanulmány legfontosabb megállapításai:

- A kerületben több mint 3600 fogyatékossgal élő ember él.
- Az LMBTQ+ közösség becsült létszáma szintén jelentős.
- A fogyatékossgal élő emberek foglalkoztatási aránya rendkívül alacsony.
- Számos intézmény és szolgáltatás továbbra sem akadálymentes.
- Az info-kommunikációs akadálymentesítés területén jelentős hiányosságok tapasztalhatók.
- Az intézményi szemlélet sok esetben továbbra is paternalista.

Mindezek alapján szükségesnek tartom egy 2026–2029 közötti esélyegyenlőségi stratégia és cselekvési terv kidolgozását, amely a teljes hivatali struktúra és szemléletmód szerint illeszkedik:

- a Helyi Esélyegyenlőségi Programhoz,
- a Szociális Szolgáltatástervezési Konceptióhoz,
- valamint az Idősügyi Konceptióhoz.

A stratégiai tervezés célja:

- a helyi problémák rendszerszintű kezelése,
- az intézkedések ütemezése,
- a felelősségi körök kijelölése,
- a költségvetési tervezésbe való integrálás,
- valamint a nyomon követés és értékelés biztosítása.

Álláspontom szerint ehhez politikai akarat és hivatali elkötelezettség egyaránt szükséges.

Hivatali és intézményi koordináció

2025 során kiemelt figyelmet fordítottam arra, hogy az esélyegyenlőségi szempontok ne elszigetelt ügyként, hanem a hivatali működés szerves részeként jelenjenek meg.

Ennek érdekében kezdeményeztem:

- az irodák közötti együttműködés erősítését,
- a horizontális szemlélet megjelenítését,
- valamint egy olyan koordinációs rendszer kialakítását, amelyben egy dedikált szakember vagy referens képes a folyamatok nyomon követésére és ellenőrzésére.

A költségvetési előkészítő egyeztetések során fontosnak tartottam jelezni, hogy az esélyegyenlőségi szempontoknak már a tervezés fázisában meg kell jelenniük.

Örömteli fejleménynek tartom, hogy:

- a Polgármesteri Hivatal költségvetésében külön forrás került elkülönítésre érzékenyítő és esélyegyenlőségi képzésekre,
- intézményi akadálymentesítésekre több tízmillió forintos keret áll rendelkezésre,
- valamint szociális tartalék is felhasználható ilyen célokra megfelelő intézkedési terv esetén.

A jövőben szükségesnek tartom:

- esélyegyenlőségi referens vagy iroda létrehozását,
- a közbeszerzések esélyegyenlőségi szempontú felülvizsgálatát,
- valamint a fejlesztések univerzális tervezési elvek szerinti megvalósítását.

Akadálymentesítés és hozzáférhetőség

Az év során több alkalommal tapasztaltam, hogy a fizikai és kommunikációs akadálymentesítés területén még mindig számos hiányosság tapasztalható.

Különösen fontos ügyként kezeltem az ügyfélszolgálati térben történt incidenst, amikor egy látássérült munkatársat ismételten baleset ért egy belátásgátló matricával fedett ajtó miatt.

Az eset rávilágított arra, hogy:

- az akadálymentesítés nem pusztán technikai kérdés,
- hanem a mindennapi biztonság és emberi méltóság kérdése is.

Az ügy nyomán:

- kezdeményeztem a problémás matricák eltávolítását,
- valamint az akadálymentes mosdó önálló hozzáférhetőségének biztosítását.

Fontos eredménynek tartom, hogy az ügyfélszolgálati bejáratról a matrica eltávolításra került, ugyanakkor az akadálymentes mosdó nyitvatartási időben még mindig nem szabadon használható., ahhoz továbbra is a kulcs elkérése szükséges.

A szavazókörök akadálymentességének kérdését szintén kiemelten kezeltem. A kerület 56 szavazóköréből 46 akadálymentesen megközelíthető, ugyanakkor további fejlesztések szükségesek.

Javasoltam:

- a szavazókörök újabb felmérését,
- különös tekintettel a rámpákra és mosdókra,
- valamint az eredmények nyilvános kommunikációját a 2026-os országgyűlési választás előtt.

A cél az, hogy a demokratikus részvétel minden választópolgár számára ténylegesen hozzáférhető legyen.

Közösségi részvétel és érzékenyítés

Tanácsnoki munkám során fontosnak tartottam, hogy az esélyegyenlőség kérdése ne kizárólag szakpolitikai dokumentumokban jelenjen meg, hanem közösségi élménnyé és párbeszédé váljon.

Ennek jegyében:

- részt vettem az Inkluzív Napon,
- közösségi és emlékezetpolitikai eseményeket szerveztem,
- hajléktalanellátással kapcsolatos szakmai egyeztetéseket kezdeményeztem a budai kerületek vezetőivel és a szakellátók részvételével, különös tekintettel a krízis időszakra,
- valamint részt vettem kerületi oktatási intézmények érzékenyítő és társadalmi részvételt erősítő programjain.

A jóllét számomra nem kizárólag anyagi biztonságot jelent, hanem:

- a közös múlt feldolgozását,
- a jelen közösségi kapcsolódásainak megélését,
- valamint egy pozitív és befogadó jövőkép megteremtését.

A következő időszakban szükségesnek tartom:

- tematizált esélyegyenlőségi fórumok szervezését,
- fogyatékos szervezetek és intézmények bevonását,
- lakossági kérdőíves kutatások indítását,
- valamint fókuszcsoportos egyeztetéseket a hivatali munkatársakkal.

Javasoltam továbbá egy háromórás szakmai munkaebéd megszervezését a jegyzői kar, az irodavezetők és a polgármesteri munkatársak részére, amelynek célja:

- a szemléletformálás,
- a szakmai közös gondolkodás,

- valamint az esélyegyenlőségi beszámoló megismertetése.

A program részeként javasoltam:

- szakmai prezentáció megtartását,
- szemléletformáló dokumentumfilmek, művészeti alkotások bemutatását,
- kérdezz-felelek beszélgetést,
- valamint kötetlen szakmai párbeszédet.

Együttműködések és szakmai kapcsolatok

2025-ben több szakmai együttműködés előkészítését kezdeményeztem.

Kiemelt lehetőségnek tartom, hogy a Városmajor fejlesztése és felújítása pilot projektként szolgáljon az egyetemes tervezés és az inkluzív városfejlesztés szempontjainak gyakorlati megvalósítására.

Ennek érdekében kezdeményeztem:

- együttműködést a BME rehabilitációs mérnöki képzésével,
- valamint a MOME grafikai és dizájn szakjaival.

A cél:

- akadálymentes és egyértelmű tájékoztatási rendszerek kialakítása,
- inkluzív ikonrendszerek fejlesztése,
- a KÉK bevezetése,
- valamint az egyetemes tervezési szemlélet erősítése.

Fontosnak tartom továbbá gyakornoki programok kialakítását fogyatékossgal élő hallgatók számára.

Ez egyszerre:

- társadalmi befektetés,
- foglalkoztatási lehetőség,
- valamint a hivatali kultúra fejlődésének eszköze.

Szociálpolitikai és közösségi ügyek

A beszámolási időszakban számos olyan közösségi és szociális ügyben vettem részt, amelyek kapcsolódnak az esélyegyenlőség, az emberi méltóság és a társadalmi szolidaritás kérdéseihöz.

Többek között:

- részt vettem hajléktalanügyi stratégiai egyeztetéseken,
- figyelemfelhívó kampányok előkészítésében, (Ez a plakát életet menthet, Nyugdíjas élelmiszer-utalvány-csere program)

- emlékezetpolitikai eseményeken, (Közös megemlékezés-sorozat a Városmajor környéki nyilas terror áldozatairól)
- valamint helyi közösségi programokon (Élő emlékezet programsorozat a Barabás Villában, Fekete István Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény jubileumi ünnepsége, Gennaro Verolino Óvoda, Ált. Iskola, Készségfejlesztő Iskola és Kollégium fesztiválja, Sztehló Gábor Integrált Szociális és Gyermekvédelmi Intézmény ünnepi padavatása, az önkormányzat szociális intézményeinek kiemelt napjai.
- ADEF-Addiktológiai Egyeztető Fórum rendezvényei
- Ellenpont Hegyvidéki vitaest Elmagányosodunk című rendezvénye
- Idősügyi Tanács felállításának, tevékenységének és működésének támogatása

Kiemelten fontosnak tartom az idősök helyzetével kapcsolatos munkát is.

Az ENSZ időspolitikai alapelveivel összhangban szükséges:

- az idősök társadalmi részvételének erősítése,
- a generációk közötti együttműködés támogatása,
- az önálló életvitel elősegítése,
- valamint az idős emberek méltóságának megőrzése.

A kerület demográfiai folyamatai alapján egyre nagyobb figyelmet kell fordítani:

- az egyszemélyes idős háztartásokra,
- az otthon megöregedni program fejlesztésére,
- a tudatos öregedés lehetőségére,
- valamint a lakhatási és közösségi támogatások bővítésére.

A 2026. évre tervezett főbb feladatok

A következő időszakban az alábbi feladatokat tartom kiemelten fontosnak:

1. A 2026–2029-es esélyegyenlőségi stratégia és cselekvési terv kidolgozása.
2. Esélyegyenlőségi fórumok és HEP munkacsoportok létrehozása.
3. Az önkormányzat és intézményeiben dolgozó munkatársak információ átadó képzése, az elavult orvosi modell helyett a korszerű társadalmi modell szemléletmód váltás elősegítése érdekében, mely dolgozói igény az iroda- és intézményvezetői interjúkból egyértelműen megmutatkozik, hiszen ilyen képzés minimum tíz éve biztosan nem volt a hivatalban.
4. Lakossági kérdőíves kutatás elindítása online és offline formában a Közösségi és Részvételi Iroda bevonásával.
5. Fogyatékos szervezetek, intézmények és iskolák bevonásával kerekasztal fórum megszervezése.
6. A szavazókörök és közintézmények akadálymentességi felülvizsgálata.
7. A kommunikáció egyenlő esélyű hozzáférhetőségének javítása, a Könnyen Érthető Kommunikáció (KÉK) bevezetése.
8. Esélyegyenlőségi szempontok integrálása a közbeszerzésekbe és fejlesztésekbe.
9. A szociális rendeletek felülvizsgálata esélyegyenlőségi szempontból.
10. Egy koordináló szakember vagy esélyegyenlőségi referens bevonása.

11. Gyakornoki és intézményi együttműködési programok elindítása.

Összegzés

Az elmúlt év tapasztalatai megerősítettek abban, hogy az esélyegyenlőség nem egyetlen iroda vagy szereplő feladata, hanem az önkormányzati működés egészét meghatározó szemlélet.

A Hegyvidék akkor válhat valóban élhető és biztonságos kerületté mindenki számára, ha:

- az érintettek tapasztalatait meghallgatjuk,
- a döntéshozatalba bevonjuk őket,
- a fejlesztéseket egyetemes tervezési szemléletben valósítjuk meg,
- valamint az emberi méltóságot minden helyzetben alapértékként kezeljük.

Az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása nem kegy, hanem közös felelősségünk és törvényi kötelezettségünk.

Köszönöm mindazok munkáját, akik az elmúlt időszakban együttműködésükkel, szakmai támogatásukkal és személyes elköteleződésükkel segítettek az esélyegyenlőségi ügyek előmozdítását a Hegyvidéken.

Kérem a Képviselő-testületet, hogy a jogszabályi rendelkezések és az előterjesztésben kifejtett indokok alapján fogadja el a határozati javaslatokat.

Határozati javaslat:

A Képviselő-testület elfogadja Surányi Judit szociális és esélyegyenlőségi tanácsnok 2025. évben végzett munkájáról szóló beszámolóját.

(Döntéshozatal módja: egyszerű többség)

Budapest Hegyvidék, 2026. május 20.

Surányi Judit s. k.
tanácsnok

Láttam:

dr. Bitskey Botond s. k.
jegyző